



Sygn. akt IV KK 477/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 maja 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Świecki (przewodniczący)

SSN Andrzej Siuchniński

SSN Jacek Błaszczyk (sprawozdawca)

Protokolant Agnieszka Murzynowska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Jerzego Engelkinga,
w sprawie wnioskodawcy **S. S.**

o odszkodowanie

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 19 maja 2022 r.,

kasacji, wniesionej przez pełnomocnika Prezesa Sądu Okręgowego w G.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 17 czerwca 2020 r., sygn. akt II AKa [...]

zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w G. Ośrodek Zamiejscowy w R. z dnia 4
lutego 2020 r., sygn. akt V Ko [...],

**1. uchyla zaskarżony wyrok odnośnie do zasądzonego
odszkodowania i w tym zakresie przekazuje sprawę do
ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w [...];**

**2. zarządza zwrot opłaty od kasacji reprezentantowi Skarbu
Państwa.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 4 lutego 2020 r, sygn. akt V Ko [...], Sąd Okręgowy w G. Ośrodek Zamiejscowy w R. zasądził na rzecz **S. S.** za niewątpliwie niesłuszne aresztowanie w okresie od 24 października 2016 r. do dnia 22 lutego 2017 r., tytułem zadośćuczynienia kwotę 80.000 złotych, tj. w części z żądanej kwoty 1.000.000,00 złotych. Żądanie w zakresie odszkodowania w kwocie 78.350,00 złotych zostało natomiast - w punkcie 3 - w całości oddalone.

Wskutek apelacji złożonej przez pełnomocnika wnioskodawcy Sąd Apelacyjny w [...] wyrokiem z dnia 17 czerwca 2020 r., sygn. II AKa [...], zmienił wyrok Sądu I instancji w ten sposób, że podwyższył zasądzoną kwotę zadośćuczynienia do wysokości 120.000 zł. oraz zasądził odszkodowanie w kwocie 28.600 zł. Uchylił orzeczenie z punktu 3 i oddalił żądanie zasądzenia odszkodowania w pozostałym zakresie.

Od orzeczenia Sądu odwoławczego kasację wywiódł pełnomocnik organu uprawnionego do reprezentowania Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Okręgowego w G.. Orzeczeniu temu zarzucił obrazę przepisu art. 554 § 2b k.p.k. poprzez błędne przyjęcie, że reprezentantem Skarbu Państwa jest Prezes Sądu Okręgowego w G., a nie Prezes Sądu Apelacyjnego w [...], a w razie nieuwzględnienia tego zarzutu, powołując się na art. 526 § 1 k.p.k., zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił:

- naruszenie art. 532 k.p.k. poprzez przyjęcie, że odszkodowanie za niesłusznie

stosowane tymczasowe aresztowanie może obejmować koszty ustanowienia obrońcy,

- naruszenie art. 16 ust.2. Prawa o adwokaturze i § 11 ust.1 pkt. 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie, gdyż przyznana tytułem rekompensaty wydatków związanych z ustanowieniem obrońcy kwota 24.000 zł przekracza maksymalne wartości określone w ww. przepisach,

- naruszenie art. 321 k.p.c. i art. 383 k.p.c. w zw. z art. 558 k.p.k., bowiem w sytuacji, w której w postępowaniu pierwszoinstancyjnym wydatki na ustanowienie obrońcy nie były wykazane, to rozstrzygnięcie o nich w wyroku Sądu odwoławczego stanowi orzeczenie co do przedmiotu - roszczenia, który nie było

objęte żądaniem,

- naruszenie art. 6 k.c. i art. 232 k.p.c. w zw. z art. 558 k.p.k., bowiem ustalenia faktyczne dotyczące wydatków na ustanowienie obrońcy zostały przyjęte przez Sąd Apelacyjny w istocie bez jakiegokolwiek podstawy dowodowej.

Podnosząc powyższe zarzuty, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] w zakresie rozstrzygnięcia przyznającego odszkodowanie w kwocie 24.000 zł.

Prokurator Prokuratury Okręgowej w G. wniósł o uznanie kasacji za zasadną jedynie w części dotyczącej obrazy przepisów postępowania karnego w zakresie ustalenia wysokości szkody.

Pełnomocnik wnioskodawcy w pisemnej odpowiedzi na wniesiony nadzwyczajny środek zaskarżenia wniósł o oddalenie kasacji jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się w części zasadna, tj. w zakresie zasądzonego przez Sąd Apelacyjny w [...], we wskazanym wyżej wyroku, odszkodowania obejmującego koszty adwokackie w wysokości 24.000 złotych związane z udzieloną obroną z wyboru i poniesione przez wnioskodawcę w toku postępowania przygotowawczego prowadzonego przez Prokuraturę Rejonową w R., sygn. akt PR 1 Ds. [...], w okresie którego, w dniach od 24 października 2016 r. do dnia 22 lutego 2017 r. S. S. był tymczasowo aresztowany i podejrzany o popełnienie czynu z art. 197 § 3 pkt 1 k.k.

Nie potwierdził się zarzut kasacji w zakresie wadliwej reprezentacji procesowej Skarbu Państwa w rozpoznanej sprawie. Rację ma prokurator, jak i obrońca, wskazując w pisemnych odpowiedziach na nadzwyczajny środek zaskarżenia, że skarżący błędnie zinterpretował treść przepisu art. 554 § 2b pkt 1 k.p.k. W rozpoznawanej sprawie środek zapobiegawczy wobec S.S. przedłużył postanowieniem z dnia 22 listopada 2016 r. Sąd Okręgowy w G., w sprawie sygn. akt V Kp [...]. Natomiast postanowieniem z dnia 22 lutego 2017 r. Sąd Apelacyjny w [...], w sprawie sygn. akt II AKz [...], uchylił to orzeczenie i podejrzany (wnioskodawca) został zwolniony z Aresztu Śledczego. Z uwagi na brak podstaw do skierowania wobec S. S. aktu oskarżenia wskazane śledztwo (PR 1 Ds. [...]) zostało umorzone. W takim układzie procesowym nie może być wątpliwości, w

świetle treści powołanych przepisów prawa, że właściwym do rozpoznania wniosku wnioskodawcy w przedmiocie odszkodowania i zadośćuczynienia za niesłuszne tymczasowe aresztowanie był Sąd Okręgowy w G.. W kasacji wskazano, że „ostatnim orzeczeniem” w rozumieniu przepisu art. 554 § 2b pkt 1 k.p.k. należy odnieść do najpóźniejszego orzeczenia rozstrzygającego kwestię stosowania tymczasowego aresztowania, także jeżeli orzeczenie zapadłe w Sądzie drugiej instancji decyduje o zakończeniu stosowania tego najsurowszego środka zapobiegawczego. Nie jest to pogląd zasadny, co podniesiono w obu pisemnych odpowiedziach na wniesiony nadzwyczajny środek zaskarżenia. Prezes Sądu Apelacyjnego w [...] byłby właściwym procesowym reprezentantem Skarbu Państwa w tej sprawie, gdyby na etapie postępowania odwoławczego utrzymano w mocy wskazane postanowienie Sądu Okręgowego w G. o przedłużeniu stosowania tymczasowego aresztowania wobec S. S.. To w Sądzie pierwszej instancji przedłużono stosowanie tymczasowego aresztowania i stosowanie tego środka, czyli w istocie niewątpliwie niesłuszne pozbawienie wolności, na etapie prowadzonego śledztwa stało się podstawą wystąpienia z żądaniem (wnioskiem) w trybie przepisów Rozdziału 58 Kodeksu postępowania karnego. Ponadto za przedstawionym stanowiskiem, zdaniem Sądu Najwyższego, przemawia także argumentacja *a rubrica*, skoro wyraźnie w przepisach art. 554 § 2b pkt 1 oraz pkt 2 rozróżniono „stosowanie” i „zastosowanie” określonego środka prawnego.

Skarb Państwa jest osobą prawną, i to o szczególnym charakterze, albowiem jest emanacją samego państwa w zakresie, w jakim występuje ono w obrocie cywilnoprawnym (jako *fiscus*). Nie posiada siedziby, czy klasycznych organów. Wynika to z pierwotnej (publicznoprawnej) roli państwa, do której dostosowana jest organizacja „infrastruktura” w postaci jednostek organizacyjnych (*staciones fisci*), bądź organów władzy publicznej. Ustawodawca nie reguluje w sposób generalny zasad reprezentacji Skarbu Państwa w całym obrocie prawnym. *De lege lata* uregulowania takie mają charakter fragmentaryczny i dotyczą poszczególnych sfer aktywności Skarbu Państwa i różnią się od siebie. Skarb Państwa może działać w szczególności przez państwowe jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej (*staciones fisci*), które równocześnie, w ramach imperium, pełnią funkcje władcze. Reprezentacja Skarbu Państwa może być wykonywana

przez kierowników takich jednostek organizacyjnych, w tym m. in. prezesa sądu powszechnego. Procesowa reprezentacja Skarbu Państwa odzwierciedla złożoną strukturę Skarbu Państwa i zróżnicowania jego reprezentacji materialnoprawnej (niejednorodności reprezentacji procesowej). Jest ona konsekwencją zasady, zgodnie z którą za Skarb Państwa podejmuje czynności procesowe organ państwowej jednostki organizacyjnej, **z której działalnością wiąże się dochodzone roszczenie** (podkreślenie – Sąd Najwyższy) albo organ jednostki nadrzędnej (por. Kodeks cywilny. Komentarz, red. E. Gniewek, Warszawa 2021, art. 34 - tezy 1 oraz 3). I tak więc, określone środki publiczne, wyrażone w wartościach pieniężnych - finalnie, w ramach ewentualnie zasądzanego odszkodowania, także w ramach przepisów regulujących odszkodowanie za niesłuszne skazanie, tymczasowe aresztowanie lub zatrzymanie (art. 552 – 558 k.p.k.) zasądzone będą od Skarbu Państwa. Poza sporem pozostaje oczywiście to, że przepisy Rozdziału 58 Kodeksu postępowania karnego dotyczą dochodzenia roszczenia o *stricte* cywilnym charakterze, co także ma swoje odzwierciedlenie w treści przepisu odsyłającego („odpowiednio”), tj. art. 558 k.p.k. Przepisy te stanowią rozwinięcie i uszczegółowienie treści unormowania art. 77 ust. 1 Konstytucji RP, który stanowi, że każdy ma prawo do wynagrodzenia szkody, jaka została mu wyrządzona przez niezgodne z prawem działania organu władzy publicznej oraz art. 42 ust. 5 Konstytucji RP, że każdy bezprawnie pozbawiony wolności ma prawo do odszkodowania. Przepisy Rozdziału 58 Kodeksu postępowania karnego stanowią *lex specialis* w stosunku do przepisu art. 417 Kodeksu cywilnego, który określa ogólne zasady odpowiedzialności Skarbu Państwa za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej (art. 421 k.c.).

Natomiast zasądzenie odszkodowania z tytułu kosztów zastępstwa adwokackiego (obrony z wyboru) w toku wskazanego śledztwa nie zostało przez wnioskodawcę wykazane i sprowadziło się jedynie do dwóch oświadczeń procesowych złożonych w toku rozprawy, tj. przez S. S. (k. 55) i świadka S. J. (k. 67). Nie wykazał także rzeczywistego poniesienia tych kosztów pełnomocnik przed Sądem II instancji - wskazując tylko, że koszty te dotyczyły udzielonej obrony w toku postępowania przygotowawczego (k. 152 – 152v.).

Zgodnie z dyspozycją przepisu § 15 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r. poz. 1800), wydanego na mocy art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze (Dz. U. z 2019 r. poz. 1513) możliwość ustalenia opłaty do wysokości sześciokrotności stawki minimalnej dotyczy spraw wymagających przeprowadzenia rozprawy. Opłatę stanowiącą podstawę zasądzania kosztów zastępstwa prawnego i kosztów adwokackich w sprawach niewymagających przeprowadzenia rozprawy ustala się w wysokości równej stawce minimalnej, choćby umowa zawarta przez stronę z adwokatem ustalała ją w wysokości przewyższającej przewidzianą dla danej kategorii spraw stawkę minimalną. W tym zakresie przepis § 15 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie w sposób bezwzględny określa górną granicę wchodzących w skład kosztów procesu uzasadnionych wydatków stron z tytułu ustanowienia obrońcy lub pełnomocnika (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 maja 2021 r., IV KK 42/21). Wysokość opłaty należnej obrońcy w sprawach wymagających przeprowadzenia rozprawy ustala się w wysokości przewyższającej stawkę minimalną, która nie może przekroczyć sześciokrotności tej stawki ani wartości przedmiotu sprawy – przy uwzględnieniu takich okoliczności występujących w realiach sprawy, jak:

- 1) niezbędny nakład pracy adwokata, w szczególności poświęcony czas na przygotowanie się do prowadzenia sprawy, liczba stawieniectw w sądzie, w tym na rozprawach i posiedzeniach, czynności podjęte w sprawie, w tym czynności podjęte w celu polubownego rozwiązania sporu, również przed wniesieniem pozwu;
- 2) wartość przedmiotu sprawy;
- 3) wkład pracy adwokata w przyczynienie się do wyjaśnienia okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, jak również do wyjaśnienia i rozstrzygnięcia istotnych zagadnień prawnych budzących wątpliwości w orzecznictwie i doktrynie;
- 4) rodzaj i złożoność sprawy, w szczególności tryb i czas prowadzenia sprawy, obszerność zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w szczególności dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego lub biegłych sądowych,

dowodu z zeznań świadków, dowodu z dokumentów, o znacznym stopniu skomplikowania (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 stycznia 2021 r., II KK 367/19).

W zakresie sześciokrotności stawki minimalnej za obronę w sprawie objętej śledztwem jest to kwota 3600 zł (6 x 600 zł) - § 11 ust. 1 ppkt 2 cytowanego rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 2015 r.

Oczywiste jest, że obrońcę działającego z wyboru łączy z klientem umowa określająca jego wynagrodzenie. W granicach dopuszczalnej szerokiej autonomii sąd – co do zasady – nie powinien ingerować w sferę uprawnień stron tej umowy - chyba, że przepis prawa taki obowiązek na sąd nakłada. Domagający się zwrotu powinien wysokość poniesionych kosztów udokumentować, a jeśli tego nie chce lub nie jest w stanie uczynić, to wówczas wysokość kosztów ustala się na podstawie stawki minimalnej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 czerwca 2020 r., IV KK 61/20). Wysokość wydatków związanych z ustanowieniem obrońcy z wyboru jest więc limitowana wysokością rzeczywiście poniesionych kosztów i powinna zostać udokumentowana (np. umową, fakturą lub rachunkiem). Uwzględniając zaś nakład pracy i realia danej sprawy można podwyższyć wysokość należnej kwoty według wskazanych powyżej przesłanek (kryteriów).

Już tylko ze wskazanych względów należało uznać, że ziściły się podstawy do wydania wyroku o charakterze kasatoryjnym (art. 436 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k.). Wykazano w kasacji naruszenie m. in. przepisów. art. 6 Kodeksu cywilnego i art. 232 Kodeksu postępowania cywilnego w zw. z art. 558 k.p.k.

W ramach sprawy o odszkodowanie i zadośćuczynienie za niesłuszne tymczasowe aresztowanie, co do zasądzenia odszkodowania obejmującego koszty ustanowienia obrońcy z wyboru, Sąd Apelacyjny odwołał się do treści uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 24 kwietnia 2015 r., sygn. akt II AKa 97/15). W ogóle tego zagadnienia nie rozwinął i uznał wręcz za okoliczność bezsporną, ulokowaną w błędnych ustaleniach faktycznych Sądu *a quo* (uzasadnienie SA – s. 4)

Ponownie rozstrzygając sprawę - w uchylonym zakresie (kosztów zastępstwa prawnego z wyboru uznanych za element szkody i zasądzonych w ramach

odszkodowania) - Sąd odwoławczy winien rozważyć następujące zapatrywania prawne na istotę poruszonego zagadnienia (kierunki orzecznicze):

- koszty obrony nie wchodzą w skład odszkodowania za niesłuszne pozbawienie wolności (wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 5 lipca 2018 r., II AKa 204/18);
- koszty obrony poniesione przez wnioskodawcę pozostają w adekwatnym związku przyczynowym z postępowaniem karnym w którym obrońca został ustanowiony, a nie wynikają z wykonywania wobec osoby podejrzanej tymczasowego aresztowania i jako takie nie mogą być skutecznie dochodzone w trybie art. 552 k.p.k. Kwestia zwrotu kosztów z tytułu ustanowienia obrońcy powinna być rozstrzygana w postępowaniu, w którym nastąpiło niesłuszne pozbawienie wolności, a więc w trybie art. 632 pkt 2 k.p.k. (wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 23 sierpnia 2018 r., II AKa 126/18);
- przepisy Rozdziału 58 k.p.k. nie przewidują możliwości zasądzenia kosztów obrony, czyli ustanowienia w toczącym się postępowaniu adwokata. Uniewinnienie istotnie stanowi podstawę zwrotu wynagrodzenia z tytułu ustanowienia obrońcy, lecz sądem właściwym do rozstrzygnięcia jest sąd rozpoznający sprawę, pod warunkiem udowodnienia zapłaconej kwoty (wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 30 października 2017 r., II AKa 279/17);
- wynagrodzenie obrońcy ustanowionego w toku postępowania nie stanowi szkody, jaka powinna być zrekompensowana w trybie art. 552 § 4 k.p.k. (wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 27 kwietnia 2016 r., II AKa 58/16);
- zwrot kosztów pomocy prawnej winien być dochodzony w trybie art. 632 pkt 2 k.p.k. (wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 25 lutego 2016 r., II AKa 19/16);
- pokrycie kosztów obrony w postępowaniu zakończonym wyrokiem uniewinniającym należy do sądu, który wydał wyrok w sprawie w I Instancji (wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 13 sierpnia 2015 r., II AKa 259/15);
- zasądzenie kwot za obronę w postępowaniu karnym, w którym oskarżony został uniewinniony, winno następować i w tym przypadku nastąpiło przed sądami, które orzekały w przedmiocie odpowiedzialności karnej wnioskodawcy (wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 10 czerwca 2014 r., II AKa 87/14).

Niezbędną przesłanką odpowiedzialności odszkodowawczej jest również związek przyczynowy, łączący zdarzenie stanowiące przyczynę szkody (w tym przypadku niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie) z jego skutkiem w dobrach poszkodowanego, tj. z określonym, relewantnym uszczerbkiem w jego majątku. Konstrukcja ta pełni podwójną funkcję. Nie tylko kreuje, lecz również limituje odpowiedzialność odszkodowawczą, decydując o jej zakresie. Zagadnienie to jest uregulowane w art. 361 § 1 k.c. w ten sposób, że: „zobowiązany do odszkodowania ponosi odpowiedzialność za normalne następstwa działania lub zaniechania, z którego szkoda wynikła”. Regulacja ta ma zastosowanie w postępowaniu odszkodowawczym określonym w rozdziale 58 k.p.k., ponieważ art. 421 k.c. konstrukcji tej (tak jak pojęcia szkody, odszkodowania, zadośćuczynienia) nie wyłącza. W doktrynie prawa cywilnego dominuje pogląd, że w regulacji tej zawarta jest teoria adekwatnego związku przyczynowego w wersji obiektywnej. Realizacja tej koncepcji wymaga dwustopniowego postępowania.

Po pierwsze, należy ustalić, czy zdarzenie (tutaj: pozbawienie wolności) było koniecznym warunkiem wystąpienia szkody, czy też wystąpiłaby ona także w razie niestosowania aresztu, tzn. jest rezultatem innych zdarzeń, np. samego wszczęcia postępowania karnego przeciwko określonej osobie. Przy czym analizie jest poddawana indywidualna sytuacja, konkretny uszczerbek. Test *condictio sine qua non* może prowadzić do stwierdzenia braku takiej zależności, co wyklucza związek przyczynowy, a tym samym przypisanie Skarbowi Państwa odpowiedzialności za daną szkodę.

Przy ustalaniu wysokości poniesionych strat w związku z tymczasowym aresztowaniem, nie wlicza się kosztów ustanowienia adwokata (obrońcy) – zarówno działającego po uchyleniu aresztowania, jak i ustanowionego w okresie stosowania tego środka – jeśli to było dokonane dla obrony w całym procesie, a nie tylko osiągnięcia przy jego pomocy uchylenia aresztowania; ten wydatek nie jest wynikiem tymczasowego aresztu, ale jest związany z postępowaniem karnym w ogólności. Analogicznie, brak omawianego powiązania przyczynowego w odniesieniu do odsetek od poręczenia majątkowego, choćby skutek jego złożenia uchylono tymczasowy areszt, czy kosztów dojazdów poszkodowanego na rozprawy, zarówno przed, jak i po okresie stosowania tymczasowego aresztowania.

Dopiero pozytywny wynik testu, prowadzący do stwierdzenia, że pozbawienie wolności stanowi konieczny warunek nastąpienia szkody, aktualizuje rozważania ściślejszej kwestii, a to czy powiązanie to można traktować jako „normalne”, tzn. typowe lub oczekiwane w zwykłej kolejności rzeczy, a więc niebędące rezultatem jakiegoś wyjątkowego zbiegu okoliczności.

Ustalanie związku przyczynowego ogranicza się do kryteriów zobiektywizowanych, odrywając się od możliwości przewidywania określonych następstw zdarzeń, gdyż ta należy do subiektywnych elementów odpowiedzialności w postaci winy. Należy mieć w polu widzenia wszystkie okoliczności sprawy, zaś dla przyjęcia „normalności” następstw nie jest wymagane ustalenie, że każdorazowemu zaistnieniu danej przyczyny towarzyszy badany skutek, ani, że jest to skutek zazwyczaj występujący, lecz wystarczy, że w konsekwencji zdarzenia wyrządzającego szkodę (pozbawienia wolności) zwiększa się prawdopodobieństwo jej wystąpienia, w porównaniu z sytuacją, gdy zdarzenia tego zabraknie. Chodzi o ustalenie, że dane zdarzenie należy do okoliczności ogólnie sprzyjających powstaniu badanego skutku. Zwiększenie prawdopodobieństwa musi mieć cechę stałości. Określa się je, porównując możliwość wystąpienia danego skutku w dwóch sytuacjach:

- 1) gdy dana przyczyna zaistnieje, oraz
- 2) gdy jej zabraknie.

Za normalne mogą być uznane tylko takie następstwa, których prawdopodobieństwo wystąpienia zawsze wzrasta, ilekroć pojawia się przyczyna danego rodzaju (choć, nie zawsze występuje skutek).

W doktrynie i orzecznictwie przyjmuje się, że jest obojętne, czy związek przyczynowy jest bezpośredni, czy pośredni, to jest złożony, wieloczynnikowy. W art. 361 § 1 k.c. jest mowa o normalnych, a nie bezpośrednich następstwach zdarzenia szkodzącego. Związek przyczynowy może być uznany za normalny również w sytuacji, gdy pewne zdarzenie stworzyło warunki powstania innych zdarzeń, z których dopiero ostatnie stało się bezpośrednią przyczyną szkody. Bezpośredni związek przyczynowy wchodzi w grę, jeśli przewidują to przepisy szczególne względem art. 361 § 1 k.c. Stąd stanowisko przyjmujące na gruncie art. 361 § 1 k.c., a tym samym art. 552 k.p.k., konieczność wykazania bezpośredniości

następstw zdarzenia szkodzącego, uznać należy za pozbawione podstaw prawnych. O normalności w wielocłonowych relacjach można mówić, jeśli pierwsze ogniwo zwiększa prawdopodobieństwo drugiego, drugie trzeciego, itd. Zakres odpowiedzialności dłużnika nie obejmuje tylko skutków włączenia się do łańcucha przyczynowego okoliczności zewnętrznych pod postacią zachowań innych podmiotów albo zdarzeń, które realizują ryzyko dnia codziennego, jako obciążających wyłącznie poszkodowanego. Jeśli zatem tymczasowe aresztowanie stworzyło warunki powstania innych zdarzeń, z których dopiero ostatnie stało się bezpośrednią przyczyną szkody, odpowiedzialność Skarbu Państwa nie jest wykluczona, ale determinować może ją tylko taki związek wielocłonowy, w którym pomiędzy poszczególnymi ogniwami zachodzi zależność przyczynowa, we wskazanym wyżej rozumieniu i każde ogniwo tego związku z osobna podlega ocenie z punktu widzenia kauzalności (por. P. Kornacki: „Szkoda w mieniu wynikła z niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania”, MOP 2011, Nr 11, a w tym: Związek przyczynowy).

Zaznaczyć na koniec należy, że uchyleniu podlegało całe rozstrzygnięcie w zakresie zasądzonego w wyroku Sądu Apelacyjnego odszkodowania. Wynika to z treści art. 537 § 1 k.p.k., gdyż uchylenie rozstrzygnięcia o odszkodowaniu w kwocie 24.000 złotych, dotyczącej opisanych należności za ustanowienie przez S. S. obrońcy z wyboru, stanowiłoby niewątpliwie i wprost zmianę wyroku zaskarżonego kasacją wyroku, czego wskazany powyżej przepis nie przewiduje. Odszkodowanie zasądzono we wskazanym punkcie zaskarżonego kasacją wyroku w kwocie łącznej 28.600 złotych bez wskazania, jakie elementy odszkodowanie to obejmuje. Dopiero w uzasadnieniu tego rozstrzygnięcia wskazano poszczególne elementy i wartości jakie na tą łączną kwotę się składały. To tym bardziej dowodzi, że określenie ostatecznie należnej kwoty odszkodowania - mającej, ewentualnie, obejmować więcej niż jeden składnik (z określoną wykazaną podstawą faktyczną i prawną) musi być przedmiotem powtórnej analizy Sądu Apelacyjnego w [...].

Na podstawie art. 527 § 4 k.p.k. zarządzono zwrot reprezentantowi Skarbu Państwa uiszczonych opłat od kasacji w kwocie 750 złotych (k. 191).

Z tych też względów orzeczono jak w wyroku.

